

CULTUREEL ERFGOED: EEN KRACHTIGE KATALYSATOR VOOR DE TOEKOMST VAN EUROPA

Op deze belangrijke dag van Europa herdenken we de zeventigste verjaardag van de Schuman-verklaring en de start van het Europese integratieproces;

in een tijd waarin Europa en de hele planeet worstelen om een ongekende crisis als gevolg van het COVID-19-virus te boven te komen en waarin we een krachtig beleid moeten uitstippelen om onze samenlevingen en economieën te herstellen en weer op te bouwen;

met in het achterhoofd dat de zeer uitgebreide wereld van cultuur en cultureel erfgoed bijzonder zwaar is getroffen door de pandemie, met ernstige culturele, sociale en economische gevolgen voor professionals en vrijwilligers op het gebied van erfgoed;

onder de indruk van de uitzonderlijke inspanningen die de culturele en erfgoedactoren leveren om de stemming onder de bevolking op peil te houden door de toegang tot een buitengewoon rijk aanbod aan culturele inhoud te delen;

wij, vertegenwoordigers van de grote erfgoedgemeenschap die in heel Europa actief is, zijn onder de vlag van de Europese Erfgoedalliantie (European Heritage Alliance) bijeengekomen om een krachtige boodschap van solidariteit, hoop en eenheid aan de leiders en burgers van Europa over te brengen. Wij zijn bereid bij te dragen aan het onmiddellijke sociale en economische herstel van Europa en aan de vooruitgang van het Europese project op langere termijn;

geïnspireerd door de visie en de durf van Robert Schuman en zijn collega's nu 70 jaar geleden, zijn wij er vast van overtuigd dat wij de huidige crisis moeten aangrijpen om de cultuur en het culturele erfgoed daar te plaatsen waar het thuishoort: in het hart van het herstellend Europa.

Zoals tijdens het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed in 2018 is aangetoond, zijn er vele manieren waarop het cultureel erfgoed als katalysator voor positieve veranderingen kan fungeren.

In dit Manifest brengen we 7 onderling verbonden manieren naar voren waarbij dit het geval is:

1) GEZOND MAKEN VAN EUROPA

In tijden van gezondheids crises speelt het culturele erfgoed een essentiële rol voor het fysieke en mentale welzijn van elk individu en van onze samenlevingen als geheel. Zoals blijkt uit talrijke studies en in toenemende mate wordt erkend in de publieke besluitvorming, is welzijn een holistisch concept dat emotionele, sociale, culturele, spirituele en economische behoeften omvat, die het individu in staat stellen zich ten volle te ontplooiën en zich maximaal voor de samenleving in te zetten. Daarom betekent investeren in cultureel erfgoed investeren in volksgezondheid, welzijn en het verbeteren van de levenskwaliteit van de bevolking.

2) WIJ ZIJN EUROPA

In een tijd waarin de hele wereld geconfronteerd wordt met een diepgaande transformatie van onze manier van leven, vormen de waarden van ons gezamenlijke culturele erfgoed een broodnodig anker en kompas. Ze kunnen inderdaad een gevoel van richting en inspiratie geven om ons de juiste keuzes te laten maken. Het cultureel erfgoed zorgt voor de link tussen onze wortels, identiteiten en tradities en het bredere Europese en mondiale beeld. Deelname aan en betrokkenheid bij het cultureel erfgoed stelt ons ook in staat om onze diversiteit te omarmen en te gebruiken als een bron van mentale verrijking en creativiteit. Hoe de Europese burgers hun gemeenschappelijk erfgoed voelen en begrijpen, en hoe dit proces van erfgoedinterpretatie wordt vergemakkelijkt, is van cruciaal belang voor de toekomst van Europa. Daarom moeten grotere investeringen in cultuur, onderwijs, wetenschap en innovatie de kern vormen van de bevordering van onze Europese manier van leven - in zijn volle verscheidenheid. En daarom moet ook in de toekomst het draagvlak voor een "Europese Unie van gedeelde waarden" net zo belangrijk zijn als voor de Europese economische, monetaire of politieke unie.

3) EUROPA DIGITAAL TRANSFORMEREN

De uitbraak van COVID-19 heeft het cruciale belang van digitale toegang tot cultureel erfgoed onderstreept. In een tijd waarin mensen dichter bij elkaar willen blijven terwijl ze fysiek van elkaar gescheiden blijven, zijn culturele erfgoedorganisaties in heel Europa de uitdaging aangegaan. Europa speelt al een leidende rol in het digitale culturele erfgoed en heeft het potentieel om vooruit te komen met nieuwe technologieën zoals kunstmatige intelligentie en afstandsonderwijs op basis van humanistische en ethische principes. Nu moeten we samenwerken om deze digitale transformatie te versnellen en verder te verbeteren. Tegelijkertijd moeten we de kloof tussen instellingen die digitaal zijn uitgerust en instellingen die dat niet zijn, verkleinen. We moeten de toegang tot ons erfgoed democratiseren om diversiteit, inclusiviteit, creativiteit en een kritische betrokkenheid bij onderwijs en het delen van kennis te ondersteunen. We moeten samenwerking en experimenten bevorderen die ons vermogen tot innovatie versterken. En we moeten het gebruik van digitale technologie en expertise bevorderen, om de rol van onze culturele instellingen bij het vertellen van onze Europese verhalen te versterken.

4) VERGROENING VAN EUROPA

Terwijl de Europese Unie werkt aan haar historische "European Green Deal", moeten we ervoor zorgen dat de culturele dimensie van de groene transitie van onze samenleving en economie volledig wordt meegenomen. Ons cultureel erfgoed, met inbegrip van culturele landschappen, wordt ernstig bedreigd door de klimaatverandering. Maar het is juist die wereld van de cultuur, met zijn rijkdom aan traditionele kennis en vaardigheden, die ook kan worden gebruikt voor verdere stimulering van de bestrijdings- en aanpassingspraktijken die de ambitieuze doelstellingen van de European Green Deal kunnen helpen verwezenlijken. Wij zijn een groot voorstander van oproepen tot een "groen herstel" van Europa na de pandemie en zijn overtuigd van het immens potentieel van het cultureel erfgoed om dit te helpen verwezenlijken.

5) HERSTEL VAN EUROPA

De nu belangrijke studie "Cultural Heritage Counts for Europe" levert een duidelijk bewijs van de duidelijke voordelen van erfgoedinvesteringen voor het herstel van steden en regio's, zowel op individueel als op gemeenschapsniveau. Gezien het vooruitzicht van een dramatisch banenverlies dringen wij er bij de EU-leiders op aan om te investeren in erfgoed-geleide regeneratie van stedelijke en plattelandsgebieden, waardoor het sociaal en economisch herstel van Europa mogelijk wordt gemaakt en wordt versterkt. Op deze manier zal Europa niet alleen veel bestaande banen en daarmee samenhangende vaardigheden in stand houden, maar ook nieuwe lonende banen creëren, variërend van gespecialiseerde ambachten tot het geavanceerde gebruik van digitale en andere nieuwe technologieën. Een dergelijke "New Deal for Cultural Heritage" zal op zijn beurt de aanzet geven tot sociale en economische innovatie en bijdragen tot een belangrijke verbetering van onze leefomgeving. Het enorme potentieel van erfgoed-geleide regeneratie in historische steden, dorpen en het platteland in heel Europa kan inderdaad een echte 'game-changer' worden in de richting van een groener en duurzamer Europa.

6) BELEEF EUROPA

Gezien de rampzalige gevolgen van de pandemie voor de toeristische sector als gevolg van de reis- en mobiliteitsbeperkingen, waardoor 13 miljoen Europese banen op de tocht komen te staan, staan wij volledig achter de oproep tot een groot "EU-reddingsplan voor het toerisme". Dit plan moet speciale maatregelen omvatten voor de heropleving van het cultureel toerisme, een van de grootste en snelst groeiende toeristische segmenten ter wereld, dat 40% van het totale Europese toerisme vertegenwoordigt. Het toerisme heeft behoefte aan cultureel erfgoed en het cultureel erfgoed heeft behoefte aan toerisme. Maar we herstellen ons van deze crisis door het te gebruiken als een kans om meer innovatieve en duurzame vormen van toerisme te bevorderen. Op die manier zullen we blijvende voordelen creëren voor de publieke en particuliere erfgoedlocaties en de gemeenschappen die hen omringen, waardoor de kwaliteit van de ervaringen en het plezier van de bezoekers zal toenemen.

7) DE WERELD OMARMEN

Tot slot, zoals de huidige crisis heeft aangetoond, biedt de duidelijke verwevenheid en kwetsbaarheid van de mensheid, Europa een unieke kans om zijn positieve en constructieve rol in de wereld te versterken. Cultuur en cultureel erfgoed zijn belangrijke drijfveren voor het vergroten van respect, begrip en vertrouwen als voorwaarden voor de wereldwijde solidariteit en samenwerking. Europa moet daarom zijn rijke culturele bronnen gebruiken om dit proces te bevorderen.

In het licht van het bovenstaande moeten we de transformerende kracht van cultuur en cultureel erfgoed dringend en collectief mobiliseren om betekenis en inspiratie te geven aan het groene en inclusieve herstel van Europa in de nasleep van de pandemie. SAMEN kunnen we hun potentieel voor een betere toekomst voor Ons Europa ten volle benutten.

Dit Manifest is op 9 mei 2020 gelanceerd door leden van de European Heritage Alliance.

Ongewijzigd (unchanged)
Annex (unchanged).

This Manifesto has been launched on 9 May 2020 by members of the European Heritage Alliance

1. **ACCR** (Association des Centres Culturels de Rencontres)
2. **ACE** (Architects' Council of Europe)
3. **AEERPA** (European Association of Architectural Heritage Restoration Companies)
4. **Blue Shield**
5. **CIVILSCAPE** (European Landscape Convention)
6. **EAA** (European Association of Archaeologists)
7. **E.C.C.O.** (European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations)
8. **ECF** (European Cultural Foundation)
9. **ECOVAST** (European Council for the Village and Small Town)
10. **ECTN** (European Cultural Tourism Network)
11. **ECTP-CEU** (European Council of Spatial Planners)
12. **EFAITH** (European Federation of Associations of Industrial and Technical Heritage)
13. **EFFORTS** (European Federation of Fortified Sites)
14. **EHHA** (European Historic Houses Association)
15. **EHTTA** (European Historic Thermal Towns Association)
16. **ELO** (European Landowners' Organisation)
17. **EMA** (European Museum Academy)
18. **EMF** (European Museum Forum)
19. **EMH** (European Maritime Heritage)
20. **ENCATC** (European Network of Cultural Administration Training Centres)
21. **ENCoRE** (European Network for Conservation-Restoration Education)
22. **ERIH** (European Route of Industrial Heritage)
23. **ETC** (European Travel Commission)
24. **EUROCLIO** (European Association of History Educators)
25. **EUROCITIES** (The Network of Major European Cities)
26. **EUROPA NOSTRA** (The Voice of Cultural Heritage in Europe)
27. **Europeana**
28. **EWT** (European Walled Towns)
29. **FEDECRAIL** (European Federation of Museum and Tourist Railways)
30. **FEMP** (European Federation for Architectural Heritage Skills)
31. **FRH** (Future for Religious Heritage – European Network for historic places of worship)
32. **Heritage Europe-EAHTR** (European Association of Historic Towns and Regions)
33. **ICOM** (International Council of Museums)
34. **ICOMOS** (International Council on Monuments and Sites)
35. **IFLA Europe** (International Federation of Landscape Architects)
36. **Interpret Europe** (European Association for Heritage Interpretation)
37. **INTO** (International National Trusts Organisation)
38. **ISOCARP** (International Society of City and Regional Planners)
39. **Mad'in Europe**
40. **Michael Culture Association** (MCA)
41. **NECSTouR** (Network of European Regions for a Sustainable and Competitive Tourism)

42. **NEMO** (Network of European Museum Organisations)
43. **OWHC** (Organisation of World Heritage Cities)
44. **Perspectiv** (Association of Historic Theatres in Europe)
45. **RANN** (Réseau Art Nouveau Network)
46. **SEE Heritage Network** (South East European Heritage Network)
47. **TICCIH Europe** (The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage)
48. **Trans Europe Halles** (TEH)
49. **UIA workgroup Heritage Region 1** (International Union of Architects)

ANNEX:

Further reading, quantitative & qualitative data, key policy documents

1) HEALING EUROPE

Studies, publications, articles

- **Cultural Heritage Counts For Europe Report (2015)** by Europa Nostra, ENCATC, Heritage Europe, the Heritage Alliance, the International Cultural Centre and the Raymond Lemaire International Centre for Conservation at the University of Leuven.
<https://www.europanostra.org/our-work/policy/cultural-heritage-counts-europe/>
- **Heritage and Wellbeing: What Constitutes a Good Life? International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (ICCROM)**
<https://www.iccrom.org/projects/heritage-and-wellbeing-what-constitutes-good-life>
- **Wellbeing and the Historic Environment (2018)** by Historic England
<https://historicengland.org.uk/images-books/publications/wellbeing-and-the-historic-environment/wellbeing-and-historic-environment/>
- **Study of 'Heritage Houses for Europe' (2019)** by European Historic Houses
<https://www.europeanlandowners.org/heritage-houses-for-europe/wp-content/uploads/2019/09/Final-Study-Heritage-Houses-FINAL-1809-online.pdf>

Policy documents

- **Council conclusions on the Work Plan for Culture 2019-2022 (2018)**
<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13948-2018-INIT/en/pdf>

2) BEING EUROPE

Studies, publications, articles

- **Engaging citizens with Europe's cultural heritage: How to make best use of the interpretive approach (2017)** by Interpret Europe
http://www.interpret-europe.net/fileadmin/Documents/publications/ie_engaging_citizens_with_europes_cultural_heritage_co.pdf

Policy documents

- **Commission Communication 'Towards an integrated approach to cultural heritage for Europe (2014)**
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52014DC0477>
- **Strengthening European identity through education and culture. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions (2017)**
https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-strengthening-european-identity-education-culture_en.pdf
- **European Framework for Action on Cultural Heritage (2018)** by the European Commission
- https://ec.europa.eu/culture/library/commission-swd-european-framework-action-cultural-heritage_en
- **Berlin Call to Action: Cultural Heritage for the Future of Europe (2018)** by Europa Nostra
<https://www.europanostra.org/wp-content/uploads/2018/09/Berlin-Call-Action-Eng.pdf>

- **Europe Fast Forward Heritage (2018)** by Culture Action Europe
<https://cultureactioneurope.org/advocacy/fast-forward-heritage/>
<https://cultureactioneurope.org/advocacy/fast-forward-heritage/>
- **A NEW STRATEGIC AGENDA 2019 – 2024** (2019) by the European Council
<https://www.consilium.europa.eu/media/39914/a-new-strategic-agenda-2019-2024.pdf>
- **PARIS MANIFESTO ‘Let us relaunch the European project through culture and cultural heritage!’** (2019) by Europa Nostra
<https://www.europanostra.org/wp-content/uploads/2020/03/2019-EN-Paris-Manifesto.pdf>

3) DIGITALLY TRANSFORMING EUROPE

Studies, publications, articles

- **Europeana Strategy 2020-2025** (2020)
<https://pro.europeana.eu/page/strategy-2020-2025-summary>
- **Commission report on the evaluation of Europeana and the way forward** (2018)
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1536235661093&uri=COM:2018:612:FIN>
- **Evaluation of Europeana and orientations for its future development**, (2016)
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/58538a59-b4aa-11e8-99ee-01aa75ed71a1/language-en>
- **My ambition for Europe: protecting it, transforming it and taking it forward** (2019)
<https://www.linkedin.com/pulse/my-ambition-europe-protecting-transforming-taking-forward-breton/>
- **Museums in the mirror world - preparing for the next stage of our digital transformation** (2019)
<https://medium.com/@Europeana/museums-in-the-mirror-world-preparing-for-the-next-stage-of-our-digital-transformation-bb4754b8ee00>
- **Ten perspectives on the future of digital culture** (2019)
<https://pro.europeana.eu/page/10perspectives>

Policy documents

- **Commission Recommendation on the digitisation and online accessibility of cultural material and digital preservation** (2011)
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32011H0711>
- **Declaration of cooperation on advancing digitisation of cultural heritage** (2019)
<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-member-states-sign-cooperate-digitising-cultural-heritage>

4) GREENING EUROPE

Studies, publications, articles

- **Safeguarding Cultural Heritage from Natural and Man-Made Disasters A comparative analysis of risk management in the EU'** (2018) by the European Commission
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8fe9ea60-4cea-11e8-be1d-01aa75ed71a1/language-en>

- **The Future of Our Pasts: Engaging Cultural Heritage in Climate Action (2019)** by ICOMOS
<https://indd.adobe.com/view/a9a551e3-3b23-4127-99fd-a7a80d91a29e>

Policy documents

- **Council conclusions of 21 May 2014 on cultural heritage as a strategic resource for a sustainable Europe**
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52014XG0614%2808%29>
- **United Nations 2030 Agenda for Sustainable Development**
<https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>
- **Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on The European Green Deal (2019)**
https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_1&format=PDF

5) REGENERATING EUROPE

Studies, publications, articles

- **Getting Cultural Heritage to work for Europe (2015)** by the European Commission
<https://op.europa.eu/fr/publication-detail/-/publication/b01a0d0a-2a4f-4de0-88f7-85bf2dc6e004>
- **White paper and recommendations to the EU Urban Agenda Partnership on culture and cultural heritage (2019)** by drafted by ICLEI and EURO CITIES with contributions from EU-funded projects ARCHES, CLIC, EUCANET, Forget Heritage, I-Media-Cities, Open Heritage, REACH, ROCK, RURITAGE
<https://rockproject.eu/documents-list#386>

Policy documents

- **Declaration on the adaptive reuse of built heritage (2018)**
https://www.ace-cae.eu/fileadmin/New_Upload/15_EU_Project/Creative_Europe/Conference_Built_Heritage/LEEWARDEN_STATEMENT_FINAL_EN-NEW.pdf
- **Opinion of the European Economic and Social Committee on the contribution of Europe's rural areas to the 2018 Year of Cultural Heritage ensuring sustainability and urban/rural cohesion (2018)**
<https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/contribution-europes-rural-areas-2018-year-cultural-heritage-ensuring-sustainability-and-urbanrural-cohesion-own>
- **Urban Agenda for the EU**
https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/themes/urban-development/agenda/

6) EXPERIENCING EUROPE

Studies, publications, articles

- **Sustainable cultural tourism Study. Report of the OMC (Open Method of Coordination) Working Group of Member States' Experts (2019)**
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/164ea9c5-2255-11ea-af81-01aa75ed71a1/>
- **Horizon 2020 - the new strategy of promoting Europe as a tourist destination in long-haul markets by the European Travel Commission**
<https://etc-corporate.org/our-campaigns/horizon-2022/>.

Policy documents

- **Joint Statement 'European tourism sector demands urgent supportive measures to reduce devastating impact of COVID-19' (March 2020)**
<https://tourismmanifesto.eu/european-tourism-sector-demands-urgent-supportive-measures-to-reduce-devastating-impact-of-covid-19/>
- **Barcelona Declaration "Better Places to Live, Better Places to Visit" (2018)** <https://necstour.eu/better-places-to-live-better-places-to-visit>

7) EMBRACING THE WORLD

Studies, publications, articles

- **Preparatory action 'Culture in EU External Relations' Engaging the World: Towards Global Cultural Citizenship (2014)**
https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/publications/global-cultural-citizenship_en.pdf
- **Research for CULT Committee – European Cultural Institutes Abroad (2016) by the European Parliament**
<https://www.cultureinexternalrelations.eu/cier-data/uploads/2016/11/Mapping8.pdf>

Policy documents

- **Joint Communication to the European Parliament and the Council Towards an EU Strategy For International Cultural Relations (2016)**
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=JOIN%3A2016%3A29%3AFIN>